

ARCHEOLOGISCHE EVALUATIE VAN HET BODEMARCHIEF AAN HET VOORMALIGE GRAANDOK TE ANTWERPEN (TWEDE VERSIE)

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

ABO Archeologische Rapporten 549

Rapport opgemaakt door: Melissa Lamberts en Maarten Praet

Kontichsesteenweg 38

2630 Aartselaar

November 2017

Dossiernr. 22960.R.01

Projectcode 2017K93

Aartselaar

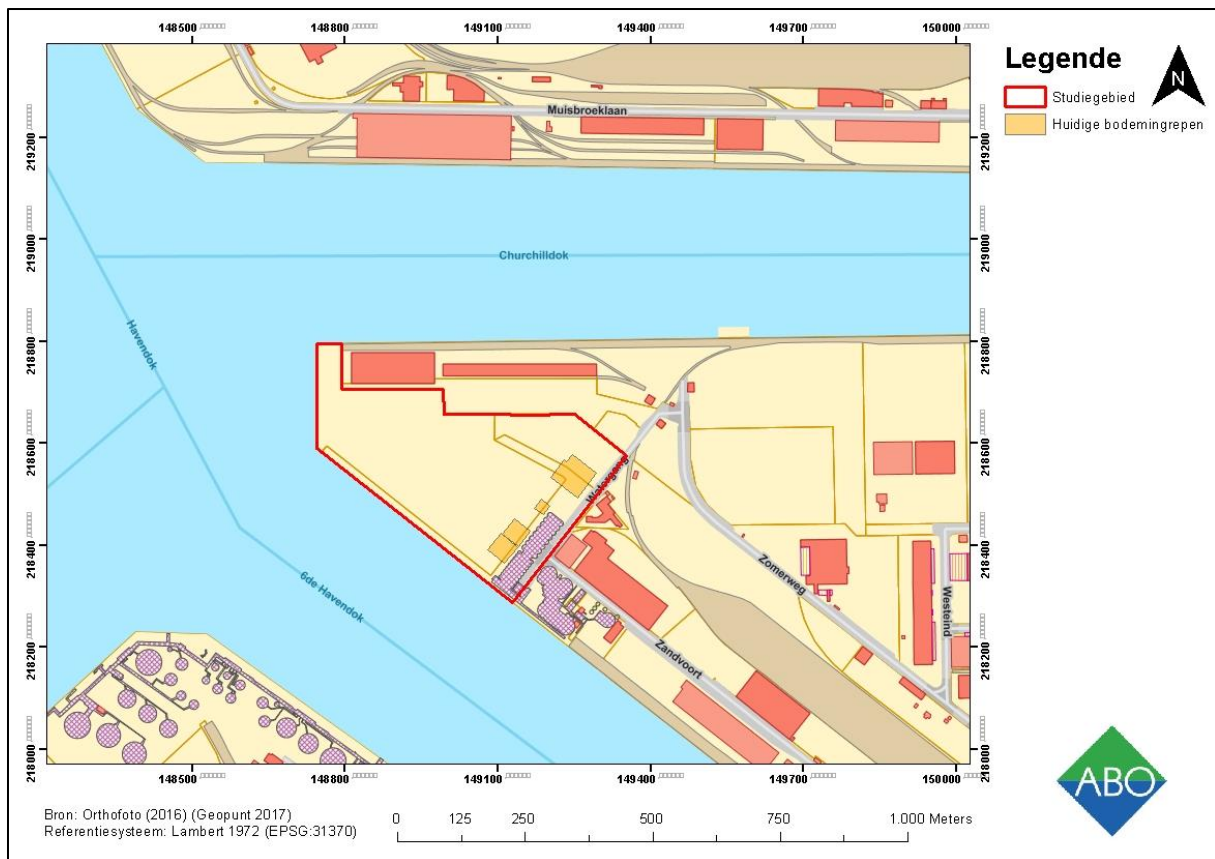
DEEL 3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

1 INLEIDING

Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de initiatiefnemer naar aanleiding van de geplande infrastructuurwerken op het terrein tussen het Zesde Havendok en het Churchilldok te Antwerpen. Over de volledige oppervlakte van ca. 7.519m² wordt er voorzien in de aanleg van twee zones met silo's, een loods, een innovatiecentrum en een moutextractiefabriek. De eerste zone met silo's – de meest zuidoostelijke – omvat 16 silo's met een doorsnede van 9,57m tot op een hoogte van ca. 29m over een oppervlakte van 1.760m². Ten noorden hiervan zal een tweede zone (1.510m²) met eveneens 16 silo's worden opgericht. Deze silo's zullen 28,36m hoog zijn met een diameter van 8,8m met een betonnen vloerplaat met een opbouw van ca. 1,50m-MV. Verder naar het noordoosten toe, wordt een loods (414m²) opgericht met een maximale hoogte van 14,29m. De funderingen variëren tussen ca. 0,6m-MV voor de vloerplaat en ca. 1,5m-MV langs de wanden van de constructie.

In het noordoostelijke deel van het studiegebied wordt een innovatiecentrum en een moutextractiefabriek opgericht. De totale oppervlakte hiervan bedraagt ca. 3.878m². Het gebouw zal een maximale hoogte van 30,32mTAW bereiken (ca. 24,30m boven het maaiveld). Er zal dan ook een liftschacht voorzien worden die tot 4,52mTAW in de bodem zal worden aangelegd (ca. -1,5m-mv). Het geheel zal gefundeerd worden op palen tot op een maximale diepte van ca. -8m-mv. Aan het noordwestelijke deel van het gebouw worden twee silo's voorzien. Aan de noord- en zuidzijde van het gebouw worden wadi's aangelegd. Ten oosten van het gebouwencomplex zal de bestaande verharding uitgedrukt worden en wordt een nieuwe betonverharding voorzien. De bestaande asfaltverharding ten zuiden van deze gebouwen blijft behouden.

De geplande bodemingrepen zullen plaatsvinden in het ophogingspakket dat er kwam voor de opvulling van het Graandok. Daar de bodemingrepen samenvallen met een eerder afgegraven en opnieuw opgehoogd terrein, wordt geoordeeld dat het oorspronkelijke bodemarchief reeds werd aangetast. Bijgevolg zal er geen verstoring zijn van eventueel archeologisch interessante lagen tijdens de geplande werken.

Figuur 1: GRB-kaart met aanduiding van de huidige geplande bodemingrepen (oranje), de bodemingrepen van de bekrachtigde archeologienota (ID 2055; paars) en het studiegebied (rood) (Geopunt 2017)

De geplande bodemingrepen zullen plaatsvinden in het ophogingspakket dat er kwam voor de opvulling van het Graandok. Daar de bodemingrepen samenvallen met een eerder afgegraven en opnieuw opgehoogd terrein, wordt geoordeeld dat het oorspronkelijke bodemarchief reeds werd aangetast. Bijgevolg zal er geen verstoring zijn van eventueel archeologisch interessante lagen tijdens de geplande werken.

Deze bodemingreep kadert in een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag. Het studiegebied ligt niet volledig binnen een zone waar geen archeologisch erfgoed (meer) te verwachten valt noch geheel binnen het bestaande gabarit van een lijninfrastructuur. Het studiegebied bevindt zich niet in een beschermde archeologische site noch binnen een vastgestelde archeologische zone. Daar de oppervlakte van de percelen waarop deze ingreep betrekking heeft de drempelwaarde van 3.000m² overschrijdt en de ingreep in de bodem de drempelwaarde van 1.000m² (ca. 7.519m²) overschrijdt, moet er in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet). Het studiegebied bevindt zich in een bedrijventerrein binnen een verstedelijkte en geïndustrialiseerde omgeving met in het verleden een landelijk karakter en lage densiteit aan bebouwing. Gezien het studiegebied deels bebouwd is en voorzien is van verhardingen, is een onderzoek met ingreep in de bodem voorlopig niet mogelijk. De archeologienota wordt bijgevolg opgemaakt op basis van bureauonderzoek.

De wijzigingen in de Code van Goede Praktijk doorgevoerd vanaf 1 januari 2017 schrijven echter voor dat “[...] de erkende archeoloog na analyse van de geplande bodemingreep met één doorslaggevend argument met betrekking tot de landschappelijke ligging, de historische beschrijving of de bespreking van eerder uitgevoerd archeologisch onderzoek, kan aantonen dat geen verdere maatregelen nodig zijn indien deze argumenten onweerlegbaar aangeven dat:

1. Er geen archeologisch erfgoed (meer) aanwezig is;
2. De werken, waarvoor een vergunning moet worden aangevraagd nooit impact hebben op het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed;
3. Een archeologisch onderzoek op de betrokken terrein nooit zal leiden tot kenniswinst, volstaat het dat het bureauonderzoek en de rapportering daarover een beperkte invulling krijgen.

In de hoger aangehaalde gevallen behoeven de terreinen niet langer een integraal onderzoek en een rapport inzake de landschappelijke ligging, de historie én het archeologische kader. Het volstaat om de geplande werken en het ene doorslaggevende aspect toe te lichten dat de conclusie onderbouwt die aangeeft dat er geen verdere maatregelen nodig zijn. Dit beperkt het uit te voeren onderzoek en de rapportering in de archeologienota.” (Officiële communicatie Agentschap Onroerend Erfgoed op 15-12-2016 aangaande de Code van Goede Praktijk versie 2.0).

Voor het betreffende studiegebied kan met één doorslaggevend argument, namelijk het feit dat het terrein werd opgehoogd, worden aangetoond dat het archeologisch kennispotentieel laag is. Dit argument wordt gestaafd door de volgende argumenten:

1. In de jaren 1970 werden diverse haveninstallaties aangelegd op kunstmatig opgehoogde gronden. Het terrein werd eveneens in het kader van deze havendokbouw opgehoogd tot minimum 2,0–6,0m+MV. Het oorspronkelijke bodemarchief bevindt zich onder dit ophogingspakket.
2. De graafwerken betrekking tot de infrastructuurwerken blijven beperkt tot de kunstmatig aangelegde gronden. De verwachte impact op het bodemarchief wordt daarom zeer beperkt tot onbestaande ingeschat.
3. Het studiegebied bevindt zich geheel buiten de vastgestelde archeologisch zone van de historisch stadskern van Antwerpen. In de Centraal Archeologisch Inventaris staan zeer weinig archeologische vindplaatsen aangeduid.

Op basis van de bovenstaande argumenten wordt geoordeeld dat er een archeologienota met beperkte samenstelling mag worden opgesteld.

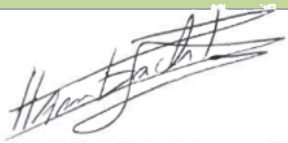
2 GEMOTIVEERD ADVIES

Het gevoerde bureauonderzoek is naar onze mening volledig als archeologisch vooronderzoek bij aanvraag voor de geplande oprichting van twee zones met silo's, een loods, een innovatiecentrum en een moutextractiefabriek op het terrein tussen het Churchilldok en Zesde Havendok te Antwerpen. Op basis van een analyse van de landschappelijke, historische, cartografische en archeologische gegevens over het projectgebied menen wij te kunnen besluiten dat er een archeologisch potentieel is of was maar dat de impact van de geplande werkzaamheden op het archeologisch bodemarchief minimaal is.

Dit baseren we op:

- In de jaren 1960 werden in het kader van de havenuitbreidingen verschillende dokken gegraven. Zo ook het Graandok dat zich binnen de grenzen van het onderzoeksgebied bevond. Tijdens deze werken werd het archeologische bodemarchief volledig vernietigd. Door het in onbruik raken van het te klein geworden dok werd besloten om het te dempen in 2012. Het voormalige dok werd opgespoten met aangevoerd zand en vervolgens deels verhard. De ligging van het Graandok valt samen met de zone voor de geplande bodemingrepen. Bijgevolg zullen de werken plaatsvinden in een ophogingspakket waar geen verstoring meer mogelijk is van het archeologisch bodemarchief.
- Bij het aanleggen van de dokken in het kader van de havenuitbreidingen werden de omliggende terreinen zo'n 2 à 4m opgehoogd. Dit was ook het geval voor het noordelijke deel van het onderzoeksgebied dat zich bevond tussen het Churchilldok en Graandok. Eventuele archeologische vindplaatsen bevinden zich dan ook onder een recent ophogingspakket. Geplande werken die in deze zone zouden plaatsvinden, zouden bodemingrepen inhouden in het ophogingspakket waardoor er geen verstoring mogelijk is van het oorspronkelijk bodemarchief.
- Deze gegevens maken dat de impact van de werken op archeologische erfgoedwaarden zeer beperkt tot zelfs onbestaand is. De bodemingrepen zouden geen archeologische resten aansnijden waardoor de kans op kennisvermeerdering zeer beperkt tot zelfs onbestaand is. Bovengenoemde argumenten en een kosten-baten afweging pleiten daarom voor het afzien van verder onderzoek. Bijgevolg dient ook geen programma van maatregelen te worden opgesteld.

3 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	Director		08/11/2017
Toon Moeskops	Business Unit Manager		08/11/2017
Jan Coenaerts	Senior Archeoloog/ Projectmanager		08/11/2017
Anouk Van der Kelen	Senior Archeoloog/ Projectmanager		08/11/2017